

in jure mentio, sed solum cavetur ne pretio vendantur, cap. *Ad nostram*, cap. *Non satis*, cap. *Cum in ecclesia*, de Simonia, cum aliis supra allegatis. De posterioribus etiam nullum invenitur jus prohibens permutationem, unius pro alio ejusdem ordinis. Imo in cap. *Ad quaestiones*, de Rerum permutatione, approbatur permutatio unius ecclesiae pro alia pure facta: ubi Glossa reddit rationem, quia spirituale pro spirituali commutatur. Verum est, Glossam illam postulare auctoritatem superioris, sed hoc ideo ibi verum est, vel quia simul fit permutatio beneficiorum, vel quia ecclesia parochialis non potest alieni conventuali de novo uniri sine praelati auctoritate. At vero si res spirituales sint omnino sub libera potestate et dispensatione commutantium, non erit talis auctoritas necessaria.

22. Contra hanc vero assertionem referri solent Richardus, Adrianus, et Paludanus locis supra citatis, et ex canonistis Gofred. quem Praeposit. refert in dicto cap. *Quam pio*. Item Imol. et Anton. cap. ultimo de Pactis. Verumtamen Paludanus, Richardus, et Adrianus non loquuntur de simonia ex prohibitione Ecclesiae, sed de jure divino, et ideo eorum sententia ad praesentem assertionem non spectat, sed in superiori capite tractata est. Alii vero auctores videntur praecipue locuti in materia beneficii de qua nonnulla remanet quaestio, an interdum liceat pactum inter spiritualia saltem per modum transactionis, de qua quaestione infra dicemus: nunc enim solum de propria permutatione locuti sumus. Quod si illi auctores plus dicere voluerunt, ostendere non possunt talem prohibitionem tam universalem esse ab Ecclesia factam, nec fortasse moraliter expediret. Denique (ut supra argumentabar) usus ipse Ecclesiae satis docet non esse factam. Neque hic superest nova difficultas.

CAPUT XXXII.

AN PRAELATI AUCTORITAS NECESSARIA SIT UT SPIRITUALIUM PERMUTATIO IN BENEFICIIS ABSQUE SIMONIA FIAT?

1. *Status quaestionis.* — Cum haec simonia solum sit mala quia prohibita, solum habet locum (ut diximus) in ecclesiasticis beneficiis. Sub beneficiis comprehendo omnia jura illis annexa quae ad illa revocantur juxta dicta in praecedenti capite: nam in aliis materiis spiritualibus, ubi nec commutatio prohibita est,

nec per se mala, nulla conditio positiva (ut sic dicam) necessaria est, ut in eis non committatur simonia per earum inter se permutationem, sed solum negativa, scilicet, ut non misceatur prava intentio, nec alia mala circumstantia quae destruat puritatem contractus; nam tunc jam non spirituale pro spirituali, sed pro temporali, vel omnino, vel aliqua ex parte daretur, ut cap. 30 explicatum est. Et ideo alias res spirituales missas facimus, solumque de beneficiis tractamus. Atque de illis supponimus non ita esse prohibitam eorum permutationem, quin aliquando fieri possit sine simonia. Id enim clare supponitur in cap. *Inter cetera*, de Praebend., et in c. unico, de Rerum permutatione, in 6. Et sumi potest ex c. *Quaerenti*, et cap. *Cum olim*, et c. *Ad quaestiones*, extra, eodem, et in praeced. etiam c. tactum est. Ut ergo discerni valeat permutatio simoniaca a non simoniaca, oportet exponere condiciones necessarias ad puritatem ejus, et ideo consequenter constabit, cum malum sit ex quocumque defectu, quibus modis possit in hoc simonia committi. Prima autem et praecipua est auctoritas praelati, et ideo in hoc capite de illa dicemus, et postea de reliquis.

2. *Auctoritas superioris necessaria est ut permutatio licite fiat.* — Sit igitur generalis regula, ut permutatio licite fiat, necessarium esse ut auctoritate superioris fiat. Haec assertio expresse habetur in proxime citatis juribus, et optime in c. *Cum universorum*, de Rerum perm., ibi: *Licet ipsi per se de jure non possint ecclesiastica beneficia commutare.* Et ratio clara est, quia talis permutatio potest esse necessaria, vel utilis, aut Ecclesiae, aut ipsis beneficiatis, et ideo non debuit omnino prohiberi; fuit autem expediens ut proprio arbitrio privatorum non fieret, ideoque merito superioris auctoritas postulata est.

3. *An fiat permutatio beneficiorum, an solum personarum.* — Ad explicandum autem magis sensum hujus concessionis ejusque rationem, dubitant canonistae an in tali casu fiat permutatio beneficiorum, vel tantum personarum mutua translatio. Sunt enim haec duo diversa, nam permutatio directe cadit in rem quae permutatur, et fit per quemdam contractum, in quo unusquisque contrahentium, quantum in se est, confert aliquid alteri propria voluntate et consensu, ut vicissim aliquid ab alio recipiat, ut constat ex jure, titul. de Rerum perm., et Doctoribus ibi, in Rubr., et Summistis, verb. *Permutatio*. Translatio autem

non res, sed personam vel personas immediate respicit; est enim translatio, in praesenti materia, personae, ab uno beneficio in aliud, aut ab una ecclesia ad aliam mutatio legitime facta auctoritate superioris, a cujus voluntate et auctoritate maxime vires accipit, ut constat ex titul. de Translat. Praelat., et c. *Scias, frater*, 7, quaest. 1. Dixerunt ergo aliqui, permutationem beneficiorum nunquam licere, etiam praelati auctoritate, sed solum translationem personarum ab una dignitate, vel ecclesia, seu ecclesiastica obligatione et sollicitudine in aliam; utrumque enim videtur dici in dicto c. *Quaerenti*, de Rerum permutatione. Nam prius in illo pro generali regula datur: *Permutationes beneficiorum de jure fieri non possunt*; et postea in fine subditur: *Si autem Episcopus causam inspexerit necessariam, licite poterit ab uno loco ad alium transferre personas.*

4. *Auctoritate praelati est concessa jure beneficiorum permutatio proprie sumpta.* — Nihilominus tamen certum est permutationem beneficiorum proprie sumptam et ut distinguitur a translatione personarum, esse jure concessam auctoritate praelati. Nam quod illa duo distinguantur, constat ex dictis in principio, et ex diversis titulis, quae de illis habentur in jure, et ex principiis et causis earum: quia translatio non est contractus, nec fit per modum contractus; unde per se non requirit quod fiat inter duos, et per se respicit utilitatem Ecclesiae, non translatorum, unde originem ducit a providentia praelati, non a voluntate translatis; ideoque sine illius consensu fieri potest, et interdum cum majori onere, et minori temporali commodo, et saepe fit circa unum tantum ad beneficium vacans. Permutatio autem revera fit per modum contractus, et ideo per se postulat ut fiat inter duos et ex consensu eorum, tenditque proxime ad eorum commodum sine Ecclesiae incommodo, ac denique in ea datur unum pro alio in recompensationem. Totum ergo hoc permittitur in beneficiis cum auctoritate praelati, et ideo hoc modo non solum translatio personarum, sed etiam permutatio beneficiorum, in rigore sumpta, licita est cum dicta conditione. Et ita sentiunt omnes Doctores, et aperte divus Thomas, dicto art. 4, ad 5; prius enim dicit has permutationes fieri non posse privatim; subdit vero statim: *Potest tamen praelatus permutationes hujusmodi facere.* Et probatur sufficienter ex dictis juribus, et ex Clem. unic., de Rerum perm. In dicto autem c. *Quaerenti*,

Pontifex illum modum loquendi tenuit, ut significaret duo. Unum est, beneficia secundum jus non posse permutari privata auctoritate et consensu permutantium; ita enim omnes illam primam generalem regulam intelligunt. Aliud est, hanc permutationem non esse faciendam ab Episcopo sine respectu ad commune bonum ecclesiarum, quia hoc ex personis maxime pendet, ideo potius per translationem personarum, quam per beneficiorum permutationem eam Pontifex declaravit. Forte etiam olim major rigor in hoc observabatur, ut non per modum permutationis, sed tantum per modum translationis hoc fieret; postea vero major facultas concessa est, ut constat ex superioribus juribus, et in sequenti puncto amplius exponetur.

5. *An liceat partibus sine licentia praelati inter se tractare permutationem, animo tamen petendi praelati consensum.* — Pars affirmativa eligitur. — *Objectioni satisfi.* — Secundo enim dubitari potest circa hanc assertionem, esto non liceat permutationem consummare sine notitia et consensu praelati, an saltem liceat partibus inter se prius negotium tractare, et de permutatione facienda tali vel tali modo convenire cum ordine ad scientiam et consensum praelati. Aliqui enim canonistae scrupulose in hoc locuti sunt, negantes hoc licere. Quod sentit Gloss., in cap. *Cum universorum*, de Rer. permutat., verb. *Tractare*, quam ibi sequitur Anchar., et idem docet Innocentius, in dicto c. *Quaeritum*, eod., quem ibi sequuntur aliqui, et Hostiens. dixit esse tutius. Sed non habent fundamentum, quia hoc nullibi est prohibitum, nam solum prohibetur permutare vel pacisci; tractare autem neutrum illorum est, quia non dicit actum consummatum, sed praeparationem ad illum, ut constat ex vi ipsius vocis, atque etiam ex jure colligi potest, c. 1, de Reb. Eccles. non alien. Unde opposita sententia colligi potest ex cap. *Cum universorum*, de Rerum perm. Ubi cum de tractatu de permutatione facta fuisset mentio, tractatus non improbatur, sed solum dixit Pontifex partes per se non posse permutare. Ratio etiam moralis est evidens, quia prohibere tractatum, moraliter loquendo, esset prohibere permutationem, quia non potest ad illam alia via perveniri. Dices, posse fieri ex licentia praelati. At hoc valde onerosum est, interdum enim superior longe distat. Item nisi prius sit aliqua spes concordiae, superflua esset petitio talis licentiae. Denique, quod caput est, nullibi est hoc praecipuum. Illi ergo ca-

nonistæ videntur locuti juxta aliquem antiquum rigorem, quando non tam beneficiorum permutatio, quam translatio personarum fiebat ex officio prælati, et non ad petitionem privatorum; nunc autem cum permutationes proprie liceant de petitione beneficiorum, non potest negari quin possit præcedere inter eos tractatus.

6. *An partes possint inter se non solum permutationem tractare, sed etiam mutuo se obligare?* — Dixerunt autem alii esse quidem licitum tractare prius de permutatione, sed non concludere, aut se mutuo obligare, quia hoc esset pacisci, quod non licet sine consensu prælati. Ita significat Panormitanus, in dicto capite *Quæsitum*, circa finem, dicens posse partes inter se tractare, non tamen concludere permutationem, et adducit Glossam et Joan. Andr., in c. unic., eodem, et sequitur Cardin., in eodem cap. *Quæsitum*, num. 4. Et eodem modo loquitur idem Panormitanus in dicto c. *Cum universorum*; imo ibi difficilius se explicat, dicens quod clerici dicuntur permutare, quando inter se deliberant de permutando cum deliberato consensu, et ideo male facere, licet postea vadant ad superiorem; et hoc putat esse reprehensum in illo textu. Et hoc videtur sequi Anton., 2 part., tit. 1, c. 5, § 8. Sed melius hanc sententiam exposuit Sylvester, verb. *Permutatio*, 2, q. 5.

7. *Resolvitur quæstio pro parte affirmativa. — Possunt partes se obligare ad perseverandum in conventionione, si prælatus consenserit.* — Dicendum ergo est, licitum esse, volentibus permutare, et tractare de negotio. et concludere, quantum est ex se, præbendo suum mutuum consensum in ordine ad consensum prælati: hoc enim etiam est moraliter necessarium, et aperte colligitur ex dicto cap. unic. de Rerum permutat., in 6, ibi: *Sua beneficia permutare volentes*. Et similia verba habentur in Clement. unic., eodem, ubi Glossa inde colligit, posse præcedere tractatum, utique usque ad consensum, nam hoc significat verbum *volentis*. Et ita sentit ibi Cardinal. Zabarel., citans Paul., num. 7, et Cardinal., in dicto c. *Quæsitum*, quæstione 39, num. 23. Ratio etiam eadem est, quia hoc est medium necessarium moraliter ad finem permutationis; concessio autem fine, conceduntur media, præsertim adeo intrinseca et necessaria. Denique hoc etiam nullibi invenitur prohibitum. Adde vero ulterius, etiam posse partes ita consentire, ut se obligent ad standum conventioni inter se factæ, non simpliciter et ab-

solute, sed sub conditione, si prælatus consenserit. Ita hoc declaravit Sylvest. Et probat optime, quia hoc etiam non est prohibitum, sed sola *permutatio præsertim pactione præmissa*, ut dicitur in dicto c. *Quæsitum*. Pactio autem tantum conditionata, Si prælatus consenserit, nec est permutatio, nec simpliciter pactio de permutatione, cum conditionalis suspendat permutationem, et subjiciat juri voluntates contrahentium. Item hoc genus obligationis est etiam moraliter necessarium, ne contingat frustra postulari superioris consensum, si, illo præstito, possent partes retrocedere pro suo arbitrio. Unde in praxi videtur ita servari, nam postquam prælatus consentit, non est in potestate permutantium, vel resignantium retrocedere, ut tradit Innocentius in c. *Inter cætera*, de Præbend. Quamvis enim permutantes non acquirant beneficia usque ad collationem, ut tractat Rebuff. supra, et Cardinal. Zabarel., in dicta Clement. unic., de Rerum permutat., num. 49, nihilominus interposita auctoritate prælati per consensum perfecta est resignatio, et ita non possunt partes retrocedere; ergo signum est antea consensisse et se obligasse sub illa conditione. Nec videtur Panormitanus dissentire; nam in c. *Quæsitum*, solum dicit non posse *inter se concludere permutationem*, utique absolute; in alio autem c. *Cum universorum*, obscurius loquitur. Sed debet intelligi juxta textum: in cujus casu (si attente legatur), partes ita inter se tractaverant de permutatione, ut quoad illam consensum prælati non requirerent pro resignatione facienda in favorem tertii. Inde enim ortum habuit deceptio in qua fundatur ille textus, quod alter resignavit suum beneficium in consanguineum alterius, et alter postea resignare volebat. Hæc autem deceptio locum non habuisset, si conventio permutandi Episcopo intuisset. In hoc ergo sensu ait Panormitanus deliberationem inter partes esse peccaminosam, etiamsi ad Episcopum pro resignatione accedant, et ita etiam intellexit Sylvester., et bene Rebuff., in Pract., tit. de Permut., num. 52 et 53.

8. *An liceat sese mutuo obligare ad perseverandum in conventionione donec presentetur superiori, et ipse consensum neget.* — *Resolutio quæstionis.* — Sed dubitabit aliquis, an liceat sese mutuo obligare ad perseverandum in conventionione facta, et ad non revocandam illam donec presentetur superiori, et ipse suum consensum neget. Aliqui enim hoc negare vi-

dentur. Unde Rebuff., in Pract., tit. de Permutat., num. 4, ait, post conventionem factam inter volentes permutare, et data procuremente, quando est res integra, posse revocari, licet non possit revocari ab altera parte, postquam alia suum beneficium resignavit. Et potest suaderi, quia illa mutua obligatio cum illo rigore facta, non est necessaria ad permutationem, unde non censetur concessa eo ipso quod permutatio conceditur; ergo censetur prohibita per generalem prohibitionem faciendi pacta et conventiones super beneficia. Nihilominus probabilius videtur quod, licet tanta obligatio non oriatur ex mutuo consensu permutandi, nisi exprimatur (quod fortasse voluit dicere Rebuffus), nihilominus si fiat, non committi simoniam, imo validam esse, et inducere obligationem in conscientia. Ita tenet Frederic. Senens., in tract. de Permut. benefic., quæst. 38, num. 64 et 65; et idem sentit Cardin. supra, nec cæteri contradicunt. Ratio vero est, quia etiam hoc pactum non est per se malum, ut constat, nec etiam est prohibitum: tum quia non est de permutatione beneficiorum, nisi juxta juris concessionem, tale autem pactum non prohibetur, ut ostendimus; tum etiam quia tota illa pactio consistit in promissione mutua circa perseverantiam, et stabilitatem in concordia facta; hoc autem bonum est, cum concordia bona et secundum jura esse supponatur.

9. *Episcopus est superior cujus auctoritate facienda est permutatio.* — Tertio dubitari potest circa eandem conditionem, quis sit superior cujus auctoritate facienda est permutatio, ut absque simonia fiat. Respondeo nunc sermonem esse de permutatione, quæ simpliciter fit inter beneficia sine adjectione oneris, vel pensionis ex altera parte (de hoc enim infra dicemus), et sic dicimus superiorem ad quem pertinet auctoritas faciendi permutationem, esse Episcopum. Ita colligitur manifeste ex dicto c. *Quæsitum*, ibi: *Si autem Episcopus*, etc., et idem sumitur ex dicto capitulo unico de Rerum permutatione, in 6, ibi: *In manibus tuis ipsa resignant*. Ex quibus juribus, et ex ipsa rei natura constat, hoc esse intelligendum respective de unoquoque Episcopo pro una diocesi, et cum proportionem loquendum esse de ipsis Episcopis respectu sui superioris, ut late tractant Doctores, præsertim Zabar. et Rebuff., statim referendi.

10. *Quid intelligendum sit sub nomine Episcopi.* — *Opinio aliquorum.* — Duo vero superius exponenda, scilicet quid nomine Episcopi

intelligendum sit, et consequenter an prælati Episcopis inferiores, interdum hoc possint. Multi enim simpliciter negant inferioribus hanc potestatem, et id colligunt ex dicto c. *Quæsitum*, quatenus ibi prius ponitur generalis regula, quod hæ permutationes jure non licent, et postea additur quasi exceptio, Nisi Episcopus intervenerit; ergo firmatur regula in contrarium, quod, licet fiant auctoritate cujuscumque inferioris prælati, non liceant. Ita tenet Glossa, in Clement. unic. de Rerum permutatione, quam sequitur Panormitanus, dicto capitulo *Quæsitum*, dicens esse communem sententiam, quam etiam tenent Innocentius, Hostiensis, Cardinalis, et Frederic., in tract. de Benef. permutat., quæstione decima nona, et vigesima secunda; Rebuff., in Tractat. de Permut., numero 2 et sequentibus. Declarant autem hi auctores, quid intelligant nomine Episcopi, et quid excludant, cum dicunt ad solum illum hoc jus pertinere.

11. *In hac opinione qui prælati hanc jurisdictionem habeant.* — Primo igitur, nomine Episcopi intelligunt eum, qui habet jurisdictionem episcopalem, etiamsi dignitatem episcopalem non habeat, ut est capitulum, sede vacante, ut notavit Glossa, in dict. Clement. unica, verb. *Conceduntur*, et ibi Zabarel., quæstione undecima. Et idem sentit Rot., decisione centesima undecima, et trecentesima duodecima, alias in titulo de Rerum permutatione, decisione quinta, et sexta in novis. Item si sit inferior prælatus, ut abbas exercens in omnibus jurisdictionem episcopalem, ut ex eadem Glossa sumitur; expressius Panormitanus supra. Imo etiam satis erit quod habeat præscriptam jurisdictionem in hoc actu dandi auctoritatem permutationibus, ut in particulari notavit Rebuffus, quia per præscriptionem acquiritur jurisdictio. Ratio hujus partis est, quia fundamentum hujus actionis est episcopalis jurisdictio; unde si prælatus hanc habeat, sufficit, et ita divus Thomas non facit mentionem Episcopi in particulari, sed dixit: *Potest autem prælatus ex officio suo*, etc. Quod vero in dicto capitulo *Quærenti*, nominetur Episcopus, non refert; tum quia denominatio solet sumi ab eo quod est regulare et ordinarium, per quod non excluduntur, imo comprehenduntur ea quæ sunt ejusdem rationis, ut latissime confirmat Tiraquel., libro primo de Retract., § 20, a num. 4, usque ad decimum; tum etiam quia Episcopus uno modo et quasi formaliter dicitur ratione jurisdictionis episcopalis, id est quoad officium et curam, licet